

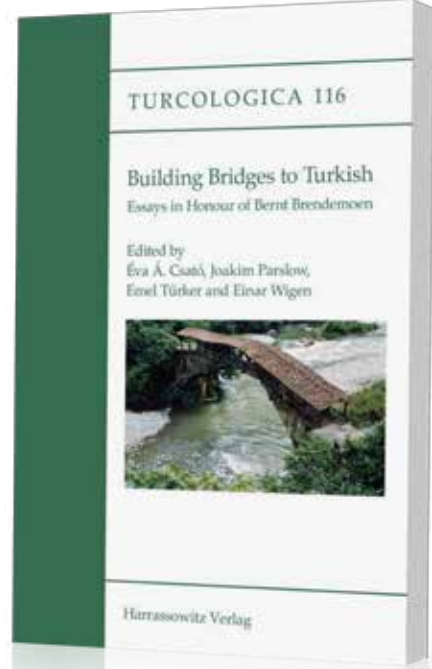
TÜRKÇE İLE KURULAN KÖPRÜLER

Nevzat Gözaydın

Türkoloji dünyasının çeşitli sorunlarını dile getirenler arasında yabancı bilim adamlarının sayısı bir hayli fazladır. Yaklaşık iki yüz yıldan beri onların kaleme aldıkları yüzlerce kitap ile binlerce makale; Türk dilinin ne kadar zengin, verimli ve önemli olduğunu ortaya koyan kanıtlardır. Son yıllarda Türkiye üniversitelerinde kendi dilimiz ve kültürümüzle uğraşan birçok bölüm / ana bilim dalı açılmış olmasına rağmen, sınırlarımızın dışındaki üniversiteler ile birtakım bilim kuruluşlarının katkısı göz ardı edilemez. Bu çalışmalarını destekleyen, yayın olarak raflara çıkmasını sağlayan çok önemli yayınevlerini de unutmamak gerekir. Söz gelimi bunlar arasında Almanya'daki Harrassowitz, Klaus Schwarz, Akademie Yayınevlerinin yanı sıra diğer ülkelerdeki Mouton de Gruyter, Cambridge University Press, Akademiai Kiado, Oxford University, Leiden University vb.nde Türk dili ile ilgili unutulmayacak kitapları bilim dünyasına sunmuşlardır.

Türkiye'de uzun yıllar yaşayarak Türkçeyi öğrenen, akademik kariyerinde Türkçe ile ilgili birçok yayın yapan, üniversitelerde öğrenci yetiştiren Norveçli Bernt Brendemoen için hazırlanmış bir armağan kitap iki yıl kadar önce elimize ulaşmıştı. *Building Bridges to Turkish* başlığını taşıyan kitabın editörleri; Eva A. Csato, Joakim Farslow, Emel Türker ile Einar Wigen. Viesbaden'daki Harrassowitz Verlag tarafından basılan bu kitaptaki yirmi üç yazı, Türk dilini çeşitli yönleriyle ele alıyor ve bize yeni gözlem noktaları sunuyor.

Bu yazımızda bütün yazıları ayrı ayrı belirtip özelliklerini açıklamak, değer-

lendirmek hayli uzun olacağından sadece doğrudan doğruya Türkiye Türkçesini konu edinen bazı yazıları dikkatlere sunmak istiyorum. Ancak en başta Prof. Dr. Lars Johanson'un Brendemoen için açıkça (köprüdji) nitelemesiyle ilgili yazısının önemini de vurgulamam gerekiyor. Gerçekten o, hem diller arasında hem ülkeler arasında kendi çabalarıyla kolay kolay yıkılmayacak köprüler yapabilmeyi başarmış bir bilim insanıdır. En çok ziyaret ettiği Trabzon'daki köprüler ile ilgili kısa bir yazıyı Haşim Karpuz yazmış ve bize bir fotoğrafıyla Of ilçesindeki Bölümlü Hapsiyaş Köprüsü'nü yakından tanıtmış.

Türkiye Türkçesinde çok kullanılan, kullanıldığı yere göre farklı anlamlar taşıyan (da/de) üzerindeki çalışmayı iki kişi yapmış: Silye S. Alvestad ile Ljijjana Šarić... "De-type discourse particles in Bosnian, Croatian, Serbian and Turkish" başlıklı yazıda, anlamların nasıl değiştiğini de gösteren birçok örnek ve-

rilerek değerli bilgiler aktarılmış. Kırk dört ayrı alt bölümde işlenen konu ile ilgili zengin bir de kaynakça eklenmiş...

Anadolu'yu yakından tanıyan Bn. Christiane Bulut ise "The wicked mother-in-Law in Iran? Turcic folk poetry" başlığını taşıyan yazısında, bizdeki (kaynana) motifiyle ilgili sözlü kaynakları da kullanarak ilginç bilgiler aktarmış...

Prof. Dr. Marcel Erdal'ın yazı konusu, Danimarka/Kopenhagen şehrindeki Türk ve Moğol filoloji tarihinde rol oynamış olan şahsiyetler... M. A. Castren, V. L. P. Thomsen, V. P. Gronbech, Kaare Gronbech, K. E. Thomsen Hansen, I. R. Meyer vd. hakkında bilgi veren yazar, ayrıca bunlarla ilgili geniş bir bibliyografya hazırlamış...

Osmanlı Dönemi'nin önemli bir yazarı olan Fatma Aliye Hanım hakkındaki çalışmayı Nüket Esen yapmış. Ahmet Midhat Efendi'nin Fatma Aliye Hanım üzerindeki etkisini de ortaya koyan Sn. Esen, İstanbul'daki Kesit Yayınlarından çıkan yayınlardan da yararlanmıştı.

Ünlü Türkolog H. Ritter'in Karagöz ile ilgili yayınındaki "Ak-Arap" motifinin Arapça- Türkçe varyantlarıyla ilgili yazı S. Guth'a ait. Engin Kılıç'ın çalışmasının başlığı "The Balkan War and an Islamist guide to the future: Mehmet Akif Ersoy's *Safahat*". Yazar; çeşitli şiirleri ele alarak bir yandan olayları, diğer yandan da bunların etkilerini değerlendirmiş.

Joackim Parslow'un yazısı değişik bir konu üzerine: "The Electronic Brain: A missing link in Turkish science fiction". Yazar, burada ağırlıklı olarak Toygar

Akman'ın konu ile ilgili yazı ve kitaplarını ele alarak geniş bir değerlendirmede bulunmuş.

Carol Pfaff ise Karadeniz bölgesinden Berlin'e gelip yerleşmiş olan ailelerin ilkökul öncesi öğrenimindeki çocuklarının kullandıkları (-mış/-miş) üzerindeki görüşlerini dile getirerek çeşitli örnekleri işlemiş.

Finn Thiesen, "The treatment of Persian loan word in Modern Standard Turkish" başlıklı yazısında; her iki dildeki kısa ve uzun ünlüler, tamlamalar, ünsüzler konularında örneklerle açıklamalarda bulunmuştur.

Oslo Üniversitesinden Einan Wigen'in yazısının başlığı, "Post-Ottoman studies: An area studies that never was". Osmanlı Dönemi'nin son yılları ile ilgili olarak tarih yazarları, jeopolitik ve farklı yıllara ait verileri işleyen yazar, yararlandığı kaynakları da eklemiştir.

Hemen bütün yazıların arkasında, yazarların bir hayli geniş bibliyografya verdiğini görüyoruz. Okuyucuların daha fazla bilgi sağlamasını kolaylaştıran bu geniş kaynaklar listeleri, bir yandan da yeni araştırmalara kapıların açılmasına yardımcı oluyor. Bazı yazılarda gördüğümüz tasnifler, çizelgeler ile tablolar da yazının daha rahat okunmasını sağlıyor.

Harrassowitz Yayınevinin *Turcologica* serisinden olan bu kitap, 116. cilt olarak çıkmış (Wiesbaden 2018, 340 s.).

Böyle değerli bir yayını ortaya koyan yayınevini ve emeği geçenleri kutluyorum. Bu seriyi sorumlu olarak hazırlayan Prof. Dr. Lars Johanson'a da ayrı bir teşekkür gerekiyor...